

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ Майя НІКОЛАЄВА

« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Етика та естетика

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізації

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька
035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська
035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька

Освітньо-професійні програми:

«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька»
«Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська»
«Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»

ОНУ
2023

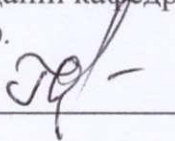
Робоча програма навчальної дисципліни «Етика та естетика». – Одеса: ОНУ, 2023. – 17 с.

Розробник: Наталя БЕВЗЮК, к. іст. н., доцент, доцент кафедри філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол № 1 від 28.08 2023 р.

Завідувачка кафедри

Інна ГОЛУБОВИЧ

Погоджено із гарантом ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

Наталя БІГУНОВА

Погоджено із гарантом ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька»

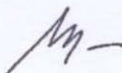
Інесса АЗАРОВА

Погоджено із гарантом ОПП «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська»

Олена ГРИГОРОВИЧ

Погоджено із гарантом ОПП «Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька»

Мальвіна МАРІНАШВІЛІ

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії і філософії
Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

Голова НМК

Галина ЛЕВЧЕНКО

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Спеціалізації: 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		20 год.	6
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4
		Самостійна робота	
		60 год.	80
Форма підсумкового контролю: Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: висвітлення специфіки морального і естетичного відношення людини до світу, формування етичної та естетичної свідомості, нормативно-ціннісного ставлення до дійсності, до професійної діяльності та соціально-громадянської активності; застосування інструментарію етики для аналізу морально-етичних проблем сучасності, формування особистісного відношення до етичних теорій на шляху самоусвідомлення себе як моральної особистості; засвоєння інструментарію для теоретичного осмислення та інтерпретації естетичного досвіду в культурі і професійній діяльності, розуміння естетичних категорій та специфіки естетичних та мистецьких практик в різних соціокультурних просторах

Завдання:

- формування систематичних уявлень про місце етики та естетики в структурі філософського знання, предметну область їх досліджень, основні проблеми теорії та історії етичної і естетичної думки;
- оволодіння категоріально-понятійним апаратом сучасних етики та естетики;
- розкрити значення та гостроту етичних питань в контексті сучасної цивілізаційної та екологічної ситуації та її викликів; - підвищення моральної культури особистості;
- розглянути сучасні естетичні концепції, які пояснюють природу і сутність мистецтва та художньої творчості, специфіку сучасних естетично-мистецьких практик, в тому числі у професійній діяльності;
- формування широкого гуманістичного світогляду.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

Інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальних (ЗК):

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН03. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

Здобувач освіти повинен **знати:**

- основні світоглядні та методологічні засади етичного та естетичного осмислення дійсності, свого відповідального місця і ролі в суспільстві як громадянина та фахівця;
- основні поняття моральної свідомості, специфіку моральної діяльності та моральних відносин;
- розуміння сенсу життя, співвідношення особистих й громадянських вимог, інтересів, цілей, інших мотивів діяльності, особистих й загальнолюдських цінностей, необхідності й свободи;

- зміст та сучасні трансформації теорій та практик гуманізму, людяності, «турботи про себе», турботу про вразливість людського та природного світу;
- основні історичні етапи розвитку естетичної думки;
- естетичні засади художньої культури України та людства;
- історичну типологію та еволюцію форми мистецтва як елементу культури людства

Здобувач освіти повинен **вміти**:

- оцінювати свої ідеї та вчинки, явища і процеси духовного життя з позицій гуманістичної моралі та естетики;
- слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності на підставі філософських уявлень про цінності, гуманізм, людяність, красу;
- вести етичний теоретичний дискурс щодо актуальних питань соціальної моральної практики;
- кваліфіковано виявляти моральні конфлікти в конкретних ситуацій практичної діяльності;
- застосувати категорії і поняття естетики до пояснення національних традицій та світової культури.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль I. Сутність та специфіка етики. Морально-ціннісні аспекти людської діяльності

Тема 1. Етика, її предмет та завдання

Виникнення етики як науки. Специфіка етики в системі філософського та гуманітарного знання. Етика як практична філософія та теорія моралі.

Основні етапи становлення предмету етики. Предметне поле сучасної етики. Типології етичних вчень. Типи етичних теорій у відповідності до джерела моралі: натуралістичні, соціологічні, антропологічні, супранатуралістичні концепції моралі. Типи етичних вчень у відповідності з тлумаченням морального ідеалу: гедонізм, евдемонізм, утилітаризм, консеквенціалізм, перфекціонізм, деонтологічна етика.

Тема 2. Природа моралі, її структура та функції

Проблема походження моралі. Природа людини і специфіка моральнісного способу освоєння світу. Індивідуальні та соціальні виміри моралі. Чуттєве, раціональне і вольове в моралі. Поняття „моральної свідомості”. Моральні норми, принципи, мотиви, ціннісні орієнтації. Моральні цінності і моральна оцінка. Принципи моралі. Основні функції моралі. Особливості моральних цінностей. Проблема самоідентифікації людини в умовах плюралізації, технізації та динамізації людського буття. Становлення нового гуманізму в умовах проблемності виживання людства.

Тема 3. Етичні цінності

Ієрархія моральних цінностей. Цінності та ідеали. Свобода і необхідність. Свавілля; відмінність свавілля від свободи. Свобода вибору і відповідальність. Свобода духа. Поняття «чеснота» і «порок» у традиційній моральній філософії і повсякденному житті. Етика чеснот. Вчення Аристотеля про чесноти. Франклінські чесноти. Користь, задоволення. Поняття щастя, його приналежність однієї людині. Різні думки про щастя. Щастя і задоволення, щастя і багатство. Щастя мудреця. Парадокс щастя. Етичний аналіз конфліктів цінностей.

Етичні і релігійні цінності: загальне і особливе. Моральний вибір; ситуація морального вибору.

Тема 4. Особливості східного та західноєвропейського етичних універсумів

Специфіка східного світогляду та моралі. Буддійська етика, її основні риси. Специфіка конфуціанської моралі. Мораль дзен.

Формування класичної європейської етики. Етика в духовному та політичному житті античного полісу. Етичні погляди Платона та Аристотеля. Етичні погляди Середньовіччя. Загальні основи християнської етики. Етична проблематика в контексті новоєвропейського раціоналізму. Формування нової парадигми людської моральності в філософії Просвітництва. Кульмінація новоєвропейської етики в німецькій класичній філософії (І. Кант, Г.В.Ф. Гегель, Л. Фейєрбах).

Теоретичні новації неklasичної етики. Критика класичної етики А. Шопенгауером, С.Кіркегором, Ф.Ніцше. Розвиток етики філософією життя. Утилітаризм і етика. Еволюціоністські концепції моралі. Етичні ідеї в аксіологічних розвідках та філософській антропології. Психологія і етика. Етичні проблеми в екзистенціалізмі. Основні напрямки неklasичної етики ХХІ ст.

Етична думка в Україні ХVІІ - поч. ХХІ ст. Формування етичної проблематики в духовній культурі України. Етика Г.Сковороди. Етичні ідеї в «філософії серця» П.Юркевича. Етичні концепції в сучасній українській філософії (С.Б.Кримський, В.А.Малахов, А. Єрмоленко, С. В. Пролеєв, Є. Бистрицький, Є. Мальярчук, О. Філоненко, А. Ахутін, Т. Гаращук)

Тема 5. Прикладна етика

Розвиток етико-прикладних досліджень в другій половині ХХ – на початку ХІХ століття. Прикладна і професійна етика: схожість та відмінності. Особливість етико-прикладних проблем. Структура прикладної етики і методологічні принципи її побудови. Етика науки. Моральні кодекси професійної поведінки (в медицині, педагогіці, журналістиці, юриспруденції та ін.). Ситуаційний аналіз як один з методів етико-прикладних досліджень. Напрями досліджень. Економічна етика. Політична етика. Правова етика. Біоетика. Екологічна етика. Медіа етика. Етика науки. Етика мистецтва. Етика освіти. Моральний вимір професії. Професійний успіх як моральна проблема. Кодекси: кодекси поведінки, етичні кодекси, етичні кодекси професійної поведінки. Кредо, норми, заборони та цінності етичних професійних кодексів. Етика ділового спілкування у складі професійної культури.

Змістовний модуль 2. Естетика: сутність, специфіка, теорії та практики

Тема 6. Предмет естетики. Естетичне: його обумовленість і сутність. Структура естетичної свідомості

Естетика як філософська дисципліна. Зміст і структура естетики. Історичний розвиток естетичних понять і категорій. Системність естетичного знання. Естетичне як суб'єктивізація світу і як об'єктивна реальність. Структура естетики. Основні естетичні категорії. Естетичне в структурі культурних цінностей. Статус категорій естетики. Категорія «гармонія» і «міра». Категорії «прекрасне» і «потворне». Суть прекрасного. Трактатування прекрасного в різних філософських системах. Потворне - антипод Прекрасного. Піднесене – найвищий ступінь прекрасного. Низинне як етично детермінована естетична категорія. Трагічне, його суть.

Комічне як результат розладу потворного і прекрасного, уявного і істинного. Комічний ефект. Філософська іронія.

Тема 7. Історія естетичної думки

Антична естетика. Проблема єдності істини, добра і краси. Розуміння краси, виховання людини у Сократа і Платона. Естетика Арістотеля: поняття трагічного, теорія катарсису, мистецтво як імітація, метафоричність і умовність у мистецтві. Естетична теорія в середньовічній культурі. Теоцентризм і креаціонізм епохи Середньовіччя. Християнство як ідейна основа середньовічної культури. Августин про красу, добро й істину. Відношення Августина до театру; розуміння гармонії. Фома Аквінський про сутність мистецтва. Відбиток реалізму і номіналізму в середньовічній естетиці.

Загальна характеристика естетики епохи Відродження та Нового часу. Становлення нової гуманістичної культури. Краса, гармонія, пропорційність, добірність – основа дослідницьких теорій епохи Ренесансу. Виступ Просвітництва проти академічного класицизму, теоретичне обґрунтування сентименталізму. Естетичні принципи бароко та класицизму.

Тема 8. Формування сучасної естетики

Західноєвропейська естетика XIX - XXI ст. Естетика романтизму. Культ художника. Синтез релігії, мистецтва і філософії. Естетика ірраціоналізму. Художня ситуація в Європі другої половини XIX століття. Різноманіття естетичних концепцій. "Чистемистецтво" і наростання естетизму. Позитивістська естетика і натуралізм як художній метод. Естетика символізму.

Теоретичні витоки некласичної естетики. Дискредитація класичних уявлень про мистецтво. Неопозитивістська естетика. Психоаналітична естетика. Естетичні проблеми в контексті «глибинної психології». Інтуїтивістська естетика. Структуралістська естетика. Екзистенціалістська естетика. Постмодерністська естетика.

Тема 9. Естетика як метатеорія мистецтва

Визначення мистецтва. Відображальна-виражальна природа мистецтва. Художність змісту і форми. Стель як естетико-мистецтвознавча категорія. Категорія хронотопу. Художній час і художній простір. Способи і засоби об'єктивації художньої уяви. Художня правда. Умовне і безумовне у мистецтві. Історична правда та художній вимисел.

Принципи класифікації видів мистецтва. Якісна характеристика видів мистецтв і їх взаємодія. Синтез мистецтв. Мистецтво як соціокультурне явище. Естетичні практики.

Тема 10. Естетичні та мистецькі практики

Функції мистецтва у суспільстві. Художнє сприйняття і художнє розуміння. Критерії художньої цінності. Проблема свободи творчості. Індивідуальність у мистецтві і художня цінність як індивідуальність. Знищення індивідуальності і руйнація мистецтва тоталітаризмом. Естетичне і художнє виховання: мета, завдання, ефективність. Мистецтво в системі естетичного виховання особи. Масова культура та масове мистецтво.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Очна форма				Заочна форма			
	Всього	У тому числі			Всього	У тому числі		
		о	л	п		ср	о	л
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Сутність та специфіка етики. Морально-ціннісні аспекти людської діяльності								
Тема 1. Етика, її предмет та завдання	8	2	2	4	8	2	2	4
Тема 2. Природа моралі, її структура та функції	8	2		6	6	-	-	6
Тема 3. Етичні цінності.	8	2	2	6	6	-	-	6
Тема 4. Особливості східного та західноєвропейського етичних універсумів.	8	2	2	4	10	2	2	6
Тема 5. Прикладна етика.	10	2		6	6			6
Разом за змістовим модулем 1	42	10	6	26	36	4	4	28
Змістовий модуль 2. Естетика: сутність, специфіка, теорії та практики								
Тема 6. Предмет естетики. Естетичне: його обумовленість і сутність. Структура естетичної свідомості.	8	2		6	10	-	-	10
Тема 7. Історія естетичної думки.	14	2	2	10	14	2	-	12
Тема 8. Формування сучасної естетики.	8	2		6	10	-	-	10
Тема 9. Естетика як метатеорія мистецтва. Естетичні та мистецькі практики.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 10. Естетичні та мистецькі практики.	8	2		6	10			10
Разом за змістовим модулем 2	48	10	8	34	54	2	-	52
Усього годин	90	20	10	60	90	6	4	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна форма	заочна форма
1	Тема 1. Етика, її предмет і завдання. Природа моралі.	2	2
2	Тема 2. Особливості східної і західної моралі.	2	
3	Тема 3. Прикладна етика.	2	
4	Тема 4. Природа естетичного та формування естетичної свідомості.	2	2
5	Тема 5. Естетика XIX-XXст., її основні цінності.	2	
	Разом	10	4

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

Очна форма

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
		Очна форма
1	2	3
Змістовий модуль 1. Сутність та специфіка етики. Морально-ціннісні аспекти людської діяльності		
1.	Тема 1. Етика, її предмет та завдання. Типології етичних вчень. Типи етичних теорій у відповідності до джерела моралі: натуралістичні, соціологічні, антропологічні, супранатуралістичні концепції моралі. Типи етичних вчень у відповідності з тлумаченням морального ідеалу: гедонізм, евідемонізм, утилітаризм, консеквенціалізм, перфекціонізм, деонтологічна етика [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	4
2.	Тема 2. Природа моралі, її структура та функції. Особливості моральних цінностей. Місце етичних цінностей в загальній системі цінностей. Змістовно обумовлені основні цінності: життя, свідомість, діяльність, свобода волі, щастя та інші. Основні моральні цінності: благо, благородство, справедливість, хоробрість, аристотелеві чесноти. Моральні колізії сучасної практики. Сучасна епоха крізь призму моральних цінностей людства. Моральний зміст процесів глобалізації культурної життєдіяльності людства. Становлення нового гуманізму в умовах проблемності виживання людства. [підготовка до лекцій; підготовка рефератів]	6
3	Тема 3. Етичні цінності. Ієрархія моральних цінностей. Цінності та ідеали. Свобода і необхідність. Свавілья; відмінність свавілья від свободи. Свобода вибору і відповідальність. Свобода духа. Поняття «чеснота» і «порок» у традиційній моральній філософії і повсякденному житті. Етика чеснот. Вчення Аристотеля про чесноти. Франклінські чесноти. Користь, задоволення. Поняття щастя, його приналежність однієї людині. Різні думки про щастя. Щастя і задоволення, щастя і багатство. Щастя мудреця. Парадокс щастя. Етичний аналіз конфліктів цінностей. Етичні і релігійні цінності: загальне і особливе. Моральний вибір; ситуація морального вибору	6
4.	Тема 3. Особливості східного та західноєвропейського етичних універсамів. Специфіка східного світогляду та моралі. Буддійська етика, її основні риси. Специфіка конфуціанської моралі: поняття про добро і зло, справедливість та спосіб життя. Особливості японського морального кодексу, його пристосування до життя. Формування класичної європейської етики. Етика в духовному та політичному житті античного полісу. Етичні погляди Платона та Аристотеля. Етичні погляди Середньовіччя. Теологічне обґрунтування моралі. Християнська етика любові та милосердя. Етичний	4

	потенціал ренесансного гуманізму. Етична проблематика в контексті новоєвропейського раціоналізму. Формування нової парадигми людської моральності в філософії Просвітництва. Теоретичні новації некласичної етики. Критика класичної етики А. Шопенгауером, С. Кіркегором, Ф. Ніцше. Основні напрямки некласичної етики ХХІ ст. Етична думка в Україні ХVІІ - поч. ХХІ ст. Формування етичної проблематики в духовній культурі України. Етика Г. Сковороди. Етичні ідеї в «філософії серця» П. Юркевича. [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	
5.	Тема 5. Прикладна етика. Розвиток етико-прикладних досліджень в другій половині ХХ – на початку ХІХ століття. Біоетика. Екологічна етика. Медіа етика. Етика науки. Етика мистецтва. Кодекси: кодекси поведінки, етичні кодекси, етичні кодекси професійної поведінки. Кредо, норми, заборони та цінності етичних професійних кодексів. Етика ділового спілкування складі професійної культури. [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	6
	Разом за змістовим модулем 1	26
Змістовий модуль 2. Естетика: сутність, специфіка, теорії та практики		
6.	Тема 6. Предмет естетики. Естетичне: його обумовленість та сутність. Структура естетичної свідомості. Естетика як філософська дисципліна. Походження терміну «естетика». Історичний розвиток естетичних понять і категорій. Системність естетичного знання. Основні естетичні категорії. Естетичне в структурі культурних цінностей. Статус категорій естетики. Категорія «гармонія» і «міра». Категорії «прекрасне» і «потворне». Суть прекрасного. Тлумачення прекрасного в різних філософських системах. Потворне - антипод Прекрасного. Піднесене – найвищий ступінь прекрасного. Низинне як етично детермінована естетична категорія. Трагічне, його суть. Комічне як результат розладу потворного і прекрасного, уявного і істинного. Комічний ефект. Філософська іронія. [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	6
7.	Тема 7. Історія естетичної думки. Антична естетика. Естетичне у поемах Гомера. Естетичні ідеї Геракліта, піфагорійців, Демокріта. Розуміння краси, виховання людини у Сократа і Платона. Платон про мистецтво, його місце в житті суспільства. Естетика Арістотеля: Августин про красу, добро й істину. Відношення Августина до театру; розуміння гармонії. Фома Аквінський про красу тілесну і красу духовну, співвіднесеність краси з благом, безкорисливий характер естетичного почуття. Фома Аквінський про сутність мистецтва. Загальна характеристика естетики епохи Відродження та Нового часу. [підготовка до лекцій, семінарських ; підготовка рефератів]	10
8.	Тема 8. Формування сучасної естетики. Західноєвропейська естетика ХІХ - ХХІ ст. Естетика романтизму. Культ художника. Синтез релігії, мистецтва і філософії. Естетика ірраціоналізму. Художня ситуація в Європі другої половини ХІХ століття. Різноманіття естетичних концепцій. "Чисте мистецтво" і наростання естетизму. Позитивістська естетика і натуралізм як художній метод. Естетика символізму. Інтуїтивістська естетика. Структуралістська естетика. Екзистенціалістська естетика. Постмодерністська естетика. [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	6
9.	Тема 9. Естетика як метатеорія мистецтва. Естетичні та мистецькі	6

	<i>практики</i> . Визначення мистецтва. Художній час і художній простір. Способи і засоби об'єктивації художньої уяви. Художня правда. Умовне і безумовне у мистецтві. Історична правда та художній вимисел. Критерії художньої цінності. Проблема свободи творчості. Індивідуальність у мистецтві і художня цінність як індивідуальність. Знищення індивідуальності і руйнація мистецтва тоталітаризмом. Естетичне і художнє виховання: мета, завдання, ефективність. Мистецтвозсистемі естетичного виховання осо; підготовка рефератів б; підготовка рефератів и. Масова культура та масове мистецтво. [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	
10	Естетичні та мистецькі практики. Функції мистецтва у суспільстві. Художнє сприйняття і художнє розуміння. Критерії художньої цінності. Проблема свободи творчості. Індивідуальність у мистецтві і художня цінність як індивідуальність. Знищення індивідуальності і руйнація мистецтва тоталітаризмом. Естетичне і художнє виховання: мета, завдання, ефективність. Мистецтво в системі естетичного виховання особи. Масова культура та масове мистецтво. [підготовка до лекцій, семінарських ; підготовка рефератів]	6
	Разом за змістовим модулем 2	34
	Усього	60

Заочна форма

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
		Заочна форма
Змістовий модуль 1. Сутність та специфіка етики. Морально-ціннісні аспекти людської діяльності		
1.	Тема 1. Етика, її предмет та завдання. Типології етичних вчень. Типи етичних теорій у відповідності до джерела моралі: натуралістичні, соціологічні, антропологічні, супранатуралістичні концепції моралі. Типи етичних вчень у відповідності з тлумаченням морального ідеалу: гедонізм, евідемонізм, утилітаризм, консеквенціалізм, перфекціонізм, деонтологічна етика [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	4
2.	Тема 2. Природа моралі, її структура та функції. Особливості моральних цінностей. Місце етичних цінностей в загальній системі цінностей. Змістовно обумовлені основні цінності: життя, свідомість, діяльність, свобода волі, щастя та інші. Основні моральні цінності: благо, благородство, справедливість, хоробрість, аристотелеві чесноти. Моральні колізії сучасної практики. Сучасна епоха крізь призму моральних цінностей людства. Моральний зміст процесів глобалізації культурної життєдіяльності людства. Становлення нового гуманізму в умовах проблемності виживання людства. [підготовка до лекцій; підготовка рефератів]	6
3.	Тема 3. Ієрархія моральних цінностей. Цінності та ідеали. Свобода і необхідність. Свавілья; відмінність свавілья від свободи. Свобода вибору і відповідальність. Свобода духа. Поняття «чеснота» і «порок» у традиційній моральній філософії і повсякденному житті. Етика чеснот. Вчення Аристотеля про чесноти. Франклінські чесноти. Користь, задоволення. Поняття щастя, його приналежність однієї людині. Різні думки про щастя.	6

	Щастя і задоволення, щастя і багатство. Щастя мудреця. Парадокс щастя. Етичний аналіз конфліктів цінностей. Етичні і релігійні цінності: загальне і особливе. Моральний вибір; ситуація морального вибору	
4.	Тема 4. Особливості східного та західноєвропейського етичних універсамів. Специфіка східного світогляду та моралі. Буддійська етика, її основні риси. Специфіка конфуціанської моралі: поняття про добро і зло, справедливість та спосіб життя. Особливості японського морального кодексу, його пристосування до життя. Формування класичної європейської етики. Етика в духовному та політичному житті античного полісу. Етичні погляди Платона та Аристотеля. Етичні погляди Середньовіччя. Теологічне обґрунтування моралі. Християнська етика любові та милосердя. Етичний потенціал ренесансного гуманізму. Етична проблематика в контексті новоєвропейського раціоналізму. Формування нової парадигми людської моральності в філософії Просвітництва. Теоретичні новації неklasичної етики. Критика класичної етики А. Шопенгауером, С.Кіркегором, Ф.Ніцше. Основні напрямки неklasичної етики ХХІ ст. Етична думка в Україні ХVІІ - поч.ХХІ ст. Формування етичної проблематики в духовній культурі України. Етика Г.Сковороди. Етичні ідеї в «філософії серця» П.Юркевича. [підготовка до лекцій, семінарських підготовка рефератів]	6
5.	Тема 5. Прикладна етика. Розвиток етико-прикладних досліджень в другій половині ХХ – на початку ХІХ століття. Біоетика. Екологічна етика. Медіа етика. Етика науки. Етика мистецтва. Кодекси: кодекси поведінки, етичні кодекси, етичні кодекси професійної поведінки. Кредо, норми, заборони та цінності етичних професійних кодексів. Етика ділового спілкування у складі професійної культури. [підготовка до лекцій; підготовка рефератів]	6
Разом за змістовим модулем 1		28
Змістовий модуль 2. Естетика: сутність, специфіка, теорії та практики		
6.	Тема 6. Предмет естетики. Естетичне: його обумовленість та сутність. Структура естетичної свідомості. Естетика як філософська дисципліна. Походження терміну «естетика». Історичний розвиток естетичних понять і категорій. Системність естетичного знання. Основні естетичні категорії. Естетичне в структурі культурних цінностей. Статус категорій естетики. Категорія «гармонія» і «міра». Категорії «прекрасне» і «потворне». Суть прекрасного. Трактатування прекрасного в різних філософських системах. Потворне - антипод Прекрасного. Піднесене – найвищий ступінь прекрасного. Низинне як етично детермінована естетична категорія. Трагічне, його суть. Комічне як результат розладу потворного і прекрасного, уявного і істинного. Комічний ефект. Філософська іронія. [підготовка до лекцій, семінарських; підготовка рефератів]	10
7.	Тема 7. Історія естетичної думки. Антична естетика. Естетичне у поемах Гомера. Естетичні ідеї Геракліта, піфагорійців, Демокріта. Розуміння краси, виховання людини у Сократа і Платона. Платон про мистецтво, його місце в житті суспільства. Естетика Аристотеля: Августин про красу, добро й істину. Відношення Августина до театру; розуміння гармонії. Фома Аквінський про красу тілесну і красу духовну, співвіднесеність краси з благом, безкорисливий характер естетичного почуття. Фома Аквінський про сутність мистецтва. Загальна характеристика естетики епохи Відродження та Нового часу. [підготовка до лекцій;]	12
8.	Тема 8. Формування сучасної естетики. Західноєвропейська естетика ХІХ - ХХІ ст. Естетика романтизму. Культ художника. Синтез релігії, мистецтва і філософії. Естетика ірраціоналізму. Художня ситуація в Європі другої половини ХІХ століття. Різноманіття естетичних концепцій. "Чисте	10

	мистецтво" і наростання естетизму. Позитивістська естетика і натуралізм як художній метод. Естетика символізму. Інтуїтивістська естетика. Структуралістська естетика. Екзистенціалістська естетика. Постмодерністська естетика. [підготовка до лекцій]	
9.	Тема 9. Естетика як метатеорія мистецтва. Естетичні та мистецькі практики. Визначення мистецтва. Художній час і художній простір. Способи і засоби об'єктивації художньої уяви. Художня правда. Умовне і безумовне у мистецтві. Історична правда та художній вимисел. Критерії художньої цінності. Проблема свободи творчості. Індивідуальність у мистецтві і художня цінність як індивідуальність. Знищення індивідуальності і руйнація мистецтва тоталітаризмом. Естетичне і художнє виховання: мета, завдання, ефективність. Мистецтво в системі естетичного виховання особи. Масова культура та масове мистецтво. [підготовка до лекцій].	10
10	Тема 10. Естетичні та мистецькі практики. Функції мистецтва у суспільстві. Художнє сприйняття і художнє розуміння. Критерії художньої цінності. Проблема свободи творчості. Індивідуальність у мистецтві і художня цінність як індивідуальність. Знищення індивідуальності і руйнація мистецтва тоталітаризмом. Естетичне і художнє виховання: мета, завдання, ефективність. Мистецтво в системі естетичного виховання особи. Масова культура та масове мистецтво.	10
	Разом за змістовим модулем 2	52
	Усього	80

Теми рефератів:

1. Проблема походження та соціальна природа етики.
2. Основні сучасні етичні концепції.
3. Етика як практична філософія.
4. Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі.
5. Основні моральні цінності; їх особливості.
6. Свобода і відповідальність: взаємозв'язок і протиріччя.
7. Золоте правило моралі і сучасність.
8. Екологічна поведінка і культура.
9. Етичне вчення Аристотеля.
10. Особливості середньовічної християнської етики.
11. Етика Нового часу, особливості.
12. Основні правила сучасної ділової етики.
13. Середньовічна християнська етика та етика епохи Відродження.
14. Етичні ідеї в «філософії серця» П.Юркевича
15. Сутність, природа і функції мистецтва.
16. Мистецтво як естетичний феномен.
17. Проблема свободи у творчості.
18. Основні художні напрямки Нового часу.
19. Сучасна естетична думка в контексті філософії, культури та мистецтва.
20. Поняття і еволюція модернізму і його основні течії.
21. Естетика постмодернізму.
22. Естетика символізму.
23. Шляхи розвитку естетики ХХІ ст.
24. Практична естетика. Естетика праці.
25. Масова культура, її особливості.

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається пояснювально-ілюстративний метод, у межах якого викладач допомагає студентам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій, у тому числі використовуючи схеми та мультимедійні презентації, та семінарських занять, на яких студенти репродукують отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищевикладеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння студента критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Вивчаючи окремі теми, використовується й *дослідницький метод*, який передбачає організацію активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань, аналізуючи відео- фотоматеріали й роблячи самостійні висновки.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Контроль студентів здійснюється шляхом:

- усного опитування студентів на семінарських заняттях;
- захисту результатів виконаних практичних робіт;
- перевірки письмових контрольних робіт, які виконані під час лекційних і семінарських занять, або контрольного комп'ютерного тестування;

Рівень знань студентів з кожного змістового модуля оцінюється за 100-бальною шкалою

Підсумкова оцінка здобувачів враховується шляхом врахування всіх отриманих ними оцінок з поточного контролю, загальної оцінки за кожний змістовий модуль.

Критерії оцінювання письмових завдань (індивідуальне завдання, реферат)

За системою ОНУ імені І.І.Мечникова	Оцінка ECTS	За національною шкалою	Визначення
1	2	3	4
90–100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти правильно, повно, системно виклав матеріал щодо проблеми, яка розглядається, виявляючи при цьому цінні творчі ідеї.
85–89	B	добре	Здобувач вищої освіти достатньо правильно, повно й системно виклав матеріал щодо проблеми, яка розглядається, виявляючи при цьому творчий підхід.
75–84	C		Здобувач вищої освіти припустився однієї-двох несуттєвих помилок, дотримуючись достатньої повноти, системності викладу матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
70–74	D	задовільно	Здобувач вищої освіти припустився двох суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
60–69	E		Здобувач вищої освіти припустився трьох та

			більше суттєвих помилок у поданні матеріалу щодо проблеми, яка розглядається, відповідь є недостатньо повною й систематизованою.
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти продемонстрував лише деякі елементи матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти не виклав матеріалу щодо проблеми, яка розглядається.

11. Питання для поточного контролю

1. Виникнення етики як науки. Основні етапи становлення предмету етики.
2. Особливості східного та західноєвропейського етичних універсумів.
3. Формування класичної європейської етики.
4. Етичні погляди Платона та Аристотеля.
5. Етичні погляди Середньовіччя. Теологічне обґрунтування моралі. Загальні основи християнської етики.
6. Формування нової парадигми людської моральності в філософії Просвітництва
7. Кульмінація новоевропейської етики в німецькій класичній філософії (І. Кант, Г.В.Ф. Гегель, Л. Фейєрбах)
8. Критика класичної етики А. Шопенгауером, С.Кіркегором, Ф.Ніцше.
9. Етика утилітаризму.
10. Універсальна етика А. Швейцера.
11. Основні напрямки некласичної етики ХХІ ст.
12. Етична думка в Україні ХVІІ - поч.ХХІ ст.
13. Етика Г.Сковороди.
14. Етичні ідеї в «філософії серця» П.Юркевича
15. Моральні кодекси професійної поведінки (в медицині, педагогіці, журналістиці, юриспруденції та ін.).
16. Естетика як філософська дисципліна. Зміст і структура естетики.
17. Основні естетичні категорії. Естетичне в структурі культурних цінностей. Категорія «гармонія» і «міра». Категорії «прекрасне» і «потворне».
18. Антична естетика.
19. Естетична теорія в середньовічній культурі.
20. Загальна характеристика естетики епохи Відродження та Нового часу.
21. Західноєвропейська естетика ХІХ - ХХІ ст. Естетика романтизму
22. Позитивістська естетика і натуралізм як художній метод.
23. Постмодерністська естетика.
24. Визначення мистецтва. Стиль як естетико-мистецтвознавча категорія. Художній час і художній простір.
25. Принципи класифікації видів мистецтва. Синтез мистецтв.
26. Мистецтво як соціокультурне явище. Естетичні практики. Функції мистецтва у суспільстві.
27. Проблема свободи творчості. Індивідуальність у мистецтві і художня цінність як індивідуальність. Знищення індивідуальності і руйнація мистецтва тоталітаризмом.
28. Структуралістська естетика. Екзистенціалістська естетика.
29. Естетика символізму.
30. Масова культура та масове мистецтво.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Рівень знань студента з кожного модуля оцінюється за 100–бальною шкалою. Наведена таблиця визначає питому вагу оцінки з кожного модуля у загальній оцінці з дисципліни.

Якщо за результатами поточного контролю студент набрав менше 60 балів, або якщо він набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він повинен виконати залікове завдання (див. Перелік питань для поточного контролю) і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Поточний та періодичний контроль										Індивідуальне самостійне завдання	Сума балів
Змістовий модуль I					Змістовий модуль II						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
8	8	8	8	8	10	10	10	10	10		
Усього за I модулем 40					Усього за II модулем 50					10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Етика та естетика». Одеса : ОНУ, 2023. 17 с.
2. Силабус курсу «Етика та естетика».
3. Мультимедійні презентації
4. Допоміжний роздатковий матеріал

14. Рекомендована література

Основна

1. Малахов В. Етика: Курс лекцій: навч. посібник. Острого: «Острозька академія», 2014. 241 с.
2. Савельєв В.П., Повторєва С.М. Культурологія. Етика. Естетика: навч. посібник. Львів: «Магнолія 2006»Б 2012. 352 с.
3. Чистіліна Т.О. Етика та естетика: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020.

4. Етика. Естетика.: навч. посібник. / за наук. ред. Панченко В.І. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 432 с.
5. Етика та естетика: навч. посібник / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця, М. О. Мегрелішвілі. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 81 с.
6. Етика та естетика: навч. посіб. / В. Л. Петрушенко [та ін.] ; за ред.: В. Л. Петрушенка. Львів : Новийсвіт-2000, 2018. 306 с.
7. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Етика та естетика» (для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр» усіх фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Г. Г. Фесенко. Харків : ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2020. 19 с.
8. Фесенко Г. Г. Конспект лекцій з дисципліни «Етика та естетика» / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва. Харків: ХНУМГ, 2014. 132 с.

Додаткова

1. Блощинська В. А. Етика. Практикум: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 248 с.
2. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія / А. М. Єрмоленко. Київ: Лібра, 2010. 408 с.
3. Прикладна етика. Навч. посібник / За наук. ред. Панченко В.І. Київ.: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
4. Естетика: підручник / [Левчук Л., Панченко В., Оніщенко О., Кучерюк Д.; З заг. ред. Л. Левчук]. [2-ге вид., допов. і переробл.]. Київ.: Вища школа, 2005. 431 с.: іл.
5. Левчук Л.Т. Українська естетика ХХ століття: досвід 70х років. *Вісник Чернігівського педагогічного університету*. 2004. Вип. 26. С. 3 – 9.
6. Теоретичні проблеми сучасної етики: навч. посібн. для студ. ВНЗ / [Т. Г. Аболіна, І. В. Васильєва, А. М. Єрмоленко та ін.]. 2-ге вид. переробл. та доповн. Київ.: ВД «Авіцена», 2014.

15. Електронні інформаційні ресурси

- <http://lib.onu.edu.ua/> Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова
- <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
- <http://www.library.univ.kiev.ua/> Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України
- <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України
- <http://www.ognb.odessa.ua/> Одеська національна наукова бібліотека
- <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html> Електр. бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського фак. Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- <http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою)
- <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lit-bac.html> Філософія (для бакалаврів природничих спеціальностей)
- <http://www.utm.edu/research/iep/> Філософська Інтернет- енциклопедія. (Англійською мовою).
- <http://www.uct.kiev.ua/~sofi/> Центр практичної філософії